

U 63/2021 vp

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi radiolaitteiden asettamista saataville markkinoilla koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön yhdenmukaistamisesta annetun direktiivin 2014/53/EU muuttamisesta

Perustuslain 96 §:n 2 momentin perusteella lähetetään eduskunnalle Euroopan komission 23 päivänä syyskuuta antama ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi radiolaitteiden asettamista saataville markkinoilla koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön yhdenmukaistamisesta annetun direktiivin (EU) 2014/53 muuttamisesta sekä ehdotuksesta laadittu muis-tio.

Helsingissä 4.11.2021

Liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka

Viestintäneuvos Sini Wirén

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMI-
NISTERIÖ

MUISTIO

EU/2021/1045

29.10.2021

EUROOPAN KOMISSION EHDOTUS EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVIKSI RADIOLAITTEIDEN ASETTAMISTA SAATAVILLE MARKKINOILLA KOSKEVAN JÄSENVALTIOIDEN LAINSÄÄDÄNNÖN YHDENMUKAISTAMISESTA ANNETUN DIREKTIIVIN 2014/53/EU MUUTTAMISESTA

1 Tausta

Euroopan komissio antoi 23.9.2021 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi radiolaitteiden asettamista saataville markkinoilla koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön yhdenmukaistamisesta annetun direktiivin (EU) 2014/53 muuttamisesta COM(2021) 547 final (jäljempänä *ehdotus*).

Ehdotukseen liittyy komission vaikutustenarviointiraportti SWD(2021) 245 final sekä tiivistelmä vaikutustenarviointiraportista SWD(2021) 246 final.

Vuonna 2020 matkapuhelimia ja muita kannettavia elektronisia laitteita myytiin EU:ssa noin 420 miljoonaa kappaletta. Kuluttajat omistavat keskimäärin kolme matkapuhelinlaturia, joista säännöllisessä käytössä on kaksi. Tästä huolimatta 38 prosenttia kuluttajista ilmoittaa kohdanneensa ongelmia latureiden yhteensopimattomuuden seurauksena. Epäkäytännöllisyyden lisäksi nykytilanne käy kalliiksi kuluttajille, jotka käyttävät laitteista erillisinä myytäviin latureihin vuosittain noin 2,4 miljardia euroa. Lisäksi käytöstä poistettujen ja käyttämättömien latureiden arvioidaan kerryttävän vuosittain jopa 11 000 tonnia elektroniikkajätettä.

Komissio on vuodesta 2009 pyrkinyt rajoittamaan matkapuhelinten ja vastaavien radiolaitteiden latausrajapintojen markkinoiden pirstoutumista. Tällaiset aloitteet ovat kuitenkin johtaneet vain vapaaehtoiisiin järjestelmiin, jotka eivät ole oikeudellisesti sitovia, eikä niiden yhdenmukainen ja johdonmukainen soveltaminen siten ole ollut varmaa.

Suurimmat matkapuhelinvalmistajat allekirjoittivat komission aloitteesta kesäkuussa 2009 yhteisymmärryspöytäkirjan¹ EU:ssa myytävien tiedonsiirtovalmiuksilla varustettujen matkapuhelinten latureiden yhdenmukaistamisesta. Allekirjoittajat sopivat kehittävänsä USB 2.0 Micro B -rajapintaan perustuvan yhteisen eritelmän, joka mahdollistaisi matkapuhelinten kanssa täysin yhteensopivien latureiden saattamisen markkinoille. Yhteisymmärryspöytäkirja vähensi markkinoiden pirstoutumista ja sen täytäntöönpanon ansiosta matkapuhelinten latausratkaisujen määrä väheni 30:stä kolmeen. Yhteisymmärryspöytäkirjassa sallittiin kuitenkin myös omien latausrajapintojen käyttö, eikä siinä käsitelty ympäristöongelmia.

¹ <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/2417/attachments/1/translations>.

Yhteisymmärryspöytäkirjan voimassaolo päättyi kahden uusimisen jälkeen vuonna 2014. Kun uutta esitettyä yhteisymmärryspöytäkirjaa ei pidetty tyydyttävänä yhteiselle latausratkaisulle asetettujen tavoitteiden näkökulmasta, komissio käynnisti vuonna 2018 vaikutustenarvioinnin, joka koski mahdollista ehdotusta yhteisestä ratkaisusta matkapuhelinten (ja mahdollisesti muiden samankaltaisten radiolaitteiden) lataamiseen.

Ehdotuksen taustalla on kiertotaloutta koskeva komission toimintasuunnitelma, jossa ilmoitettiin aloitteista, jotka kattavat tuotteiden koko elinkaaren ja koskevat muun muassa tuotteiden suunnittelua, kiertotalouden prosessien edistämistä, kestäväen kulutuksen tukemista ja sen varmistamista, että käytetyt resurssit pidetään unionin taloudessa mahdollisimman pitkään. Ehdotus liittyy komission vuoden 2020 työohjelman painopistealueeseen Euroopan digitaalinen valmius.

Komissio toteutti vaikutustenarvioinnin, joka osoitti, että sisämarkkinoiden kaikkia mahdollisuuksia ei hyödynnetä. Matkapuhelinten ja muiden vastaavien radiolaitteiden latausrajapintojen ja -protokollien markkinoiden jatkuva pirstoutuminen on kuluttajille hankalaa ja johtaa sähkö- ja elektroniikkalaiteromun lisääntymiseen.

2 Ehdotuksen tavoite

Ehdotuksen tavoitteena on estää markkinoiden pirstoutuminen latausrajapintojen ja -protokollien osalta, parantaa kuluttajien käyttömukavuutta sekä vähentää sähkö- ja elektroniikkalaiteromua. Tavoitteena on erityisesti yhdenmukaistaa matkapuhelinten ja vastaavien radiolaitteiden latausrajapinnat sekä mahdollistaa myös tuleva yhdenmukaistaminen ja tekniikan kehitykseen mukautuminen. Lisäksi tavoitteena on ottaa käyttöön vaatimuksia, joiden mukaan loppukäyttäjillä ei ole velvollisuutta ostaa uutta latauslaitetta, kun he ostavat uuden radiolaitteen sekä vaatimuksia, jotta loppukäyttäjät saavat radiolaitteen ostaessaan tarvittavat tiedot sen lataustehoa koskevista ominaisuuksista ja yhteensopivasta latauslaitteesta.

3 Ehdotuksen pääasiallinen sisältö

3.1 Yleislaturi (USB-C-tyypin liitin)

Matkapuhelinten ja vastaavien radiolaitteiden latausrajapintojen pirstoutumisen estämiseksi vaaditaan yhdenmukaistamista tiettyjen sellaisten radiolaiteluokkien osalta, jotka käyttävät langallista latausta. On myös tarpeen luoda perusta sille, että tekniikan kehitykseen voidaan mukautua niiden radiolaitteiden osalta, jotka tulevaisuudessa mahdollisesti ladataan langattomasti. Yhdenmukaistamisen avulla voidaan vähentää elektroniikkajätettä ja parantaa kuluttajien käyttömukavuutta sekä turvata matkapuhelinten ja vastaavien radiolaitteiden sisämarkkinoiden toimivuus.

Yhdenmukaistaminen olisi puutteellista, jos siihen ei yhdistettäisi radiolaitteiden ja niiden latauslaitteiden yhteismyyntiä sekä loppukäyttäjille annettavia tietoja koskevia vaatimuksia. Jos kyseisten radiolaiteluokkien ja latauslaitteiden kaupan pitämiseen sovellettaisiin eri jäsenvaltioissa erilaisia lähestymistapoja, näiden tuotteiden rajat ylittävä kauppa vaikeutuisi, kun talouden toimijat joutuisivat pakkaamaan tuotteensa uudelleen sen mukaan, missä jäsenvaltiossa tuotteet

myydään. Tämä lisäisi kuluttajille aiheutuvaa haittaa ja aiheuttaisi tarpeetonta sähkö- ja elektroniikkalaiteromua, mikä taas vähentäisi yhdenmukaistamisesta saatavia hyötyjä. Siksi on tarpeen asettaa vaatimuksia, joiden mukaan loppukäyttäjät eivät välttämättä joudu ostamaan uutta latauslaitetta ostaessaan uuden radiolaitteen. Tällaisten vaatimusten tehokkuuden varmistamiseksi loppukäyttäjien olisi saatava radiolaitteen latausominaisuuksista kaikki tarvittavat tiedot laitteen ostamisen yhteydessä.

On teknisesti mahdollista määritellä USB-C-tyypin liitin asianomaisten radiolaiteluokkien yhteiseksi latausliittimeksi. USB-C-tyypin teknologia, jota käytetään maailmanlaajuisesti, on kansainvälisesti standardoitu teknologia ja Euroopan sähkötekniikan standardointikomitea (Cenelec) on saattanut sen osaksi eurooppalaista standardia EN IEC 62680-1². USB-C-tyypin teknologia on jo yleinen monissa radiolaiteluokissa, koska se tarjoaa korkealaatuisen latauksen ja tiedonsiirron. USB-C-tyypin latausliitin yhdistettynä USB Power Delivery -latausprotokollaan pystyy tuottamaan jopa 100 W:n tehon, minkä ansiosta se tarjoaa myös mahdollisuuksia nopeiden latausratkaisujen jatkokehittämiseksi.

Muussa kuin langallisessa lataamisessa voidaan tulevaisuudessa kehittää toisistaan poikkeavia ratkaisuja, joilla voi olla kielteisiä vaikutuksia kuluttajien käyttömukavuuteen ja ympäristöön. Vaikka tällä hetkellä on ennenaikaista asettaa erityisvaatimuksia tällaisille ratkaisuille, komission olisi voitava ryhtyä toimiin niiden yhdenmukaistamiseksi tulevaisuudessa, jos havaitaan sisämarkkinoiden pirstoutumista.

Ehdotuksen kannalta huomionarvoista on se, että yleislaturin toteutumiseksi vaaditaan täyttää yhteentoimivuutta kaapelin molemmissa päissä. Sitä vaaditaan siis sekä radiolaitteelta että ulkoiselta virtalähteeltä. Nyt käsiteltävänä oleva ehdotus koskee radiolaitteen yhteentoimivuutta, joka on näistä kahdesta haasteesta selvästi suurempi. Virtalähteen yhteentoimivuus varmistetaan uudelleentarkastelemalla ekologisen suunnittelun vaatimusten asettamisesta ulkoisille teholähteille annettu komission asetus (EU) 2019/1782 lähitulevaisuudessa. Tavoitteena on, että tarkistettu asetus tulee voimaan samanaikaisesti radiolaitteita koskevan ehdotuksen kanssa.

3.2 Olennaiset vaatimukset (3 artikla)

Ehdotuksen mukaan direktiivin 3 artiklaa olisi muutettava siten, että se kattaa latausrajapinnat ja -protokollat. Artiklaan lisättäisiin uusi 4 kohta, jonka mukaan uuden liitteen (liite I a) I osassa määriteltyihin luokkiin kuuluvat radiolaitteet on rakennettava siten, että ne vastaavat kyseisessä liitteessä kyseiselle radiolaiteluokalle vahvistettuja latausta koskevia eritelmiä. Langallista latausta käyttävien radiolaitteiden osalta komissiolle siirrettäisiin valta antaa direktiivin 44 artiklan mukaisesti delegoituja säädöksiä, joilla muutetaan liitettä I a tekniikan kehityksen perusteella ja varmistetaan radiolaitteiden ja niiden latauslaitteiden yhteinen vähimmäisyhteentoimivuus.

Langallisen latauksen lisäksi 3 artiklan uusi 4 kohta kattaisi myös langattoman latauksen. Muuta kuin langallista latausta käyttävien radiolaitteiden osalta komissiolle siirrettäisiin valta antaa

² Universal serial bus interfaces for data and power - Part 1-3: Common components - USB Type-C TM Cable and Connector Specification.

direktiivin 44 artiklan mukaisesti delegoituja säädöksiä, joilla muutetaan liitettä I a tekniikan kehityksen perusteella ja varmistetaan radiolaitteiden ja niiden latauslaitteiden yhteinen vähimmäisyhteentoimivuus.

Latausteknologian tulevan kehityksen huomioimiseksi sekä radio- ja latauslaitteiden vähimmäisyhteentoimivuuden varmistamiseksi komissiolle olisi siirrettävä valta hyväksyä SEUT 290 artiklan mukaisesti säädösvallan siirron nojalla annettavia delegoituja säädöksiä, joilla muutetaan radiolaiteluokkia, latausrajoituksia ja latausprotokollia koskevia eritelmiä sekä latausta koskevia tietoja. On erityisen tärkeää, että komissio asiaa valmistellessaan toteuttaa asianmukaiset kuulemiset, myös asiantuntijatasolla, ja että nämä kuulemiset toteutetaan paremmasta lainsäädännöstä 13 päivänä huhtikuuta 2016 tehdyssä toimitusten välisessä sopimuksessa³ vahvistettujen periaatteiden mukaisesti. Jotta voitaisiin erityisesti varmistaa tasavertainen osallistuminen delegoitujen säädösten valmisteluun, Euroopan parlamentille ja neuvostolle toimitetaan kaikki asiakirjat samaan aikaan kuin jäsenvaltioiden asiantuntijoille. Lisäksi Euroopan parlamentin ja neuvoston asiantuntijoilla on järjestelmällisesti oikeus osallistua komission asiantuntijaryhmien kokouksiin, joissa valmistellaan delegoituja säädöksiä.

3.3 Mahdollisuus hankkia tiettyjen luokkien radiolaitteita ilman latauslaitetta

Ehdotuksen mukaan nykyiseen direktiiviin lisättäisiin uusi 3 a artikla vaatimuksista, jotka koskevat tiettyjen radiolaiteluokkien toimittamista ilman latauslaitteita. Asianomaiset radiolaiteluokat sekä latausratkaisuja koskevat eritelmit olisi täsmennettävä direktiivin uudessa liitteessä. Jos talouden toimija tarjoaa loppukäyttäjille mahdollisuuden hankkia ehdotetun uuden 3 artiklan 4 kohdan soveltamisalaan kuuluvan radiolaitteen yhdessä latauslaitteen kanssa, loppukäyttäjälle olisi tarjottava myös mahdollisuus hankkia radiolaitteita ilman latauslaitetta.

3.4 Tiettyihin radiolaiteluokkiin käytettävää latausta koskevat eritelmit ja tiedot

Ehdotuksen mukaan direktiivin 10 artiklan 8 kohtaan lisättäisiin uusia tietovaatimuksia. Uusien vaatimusten yksityiskohdat olisi täsmennettävä direktiivin uudessa liitteessä I a. Näiden tietovaatimusten avulla kuluttajat voisivat määrittää radiolaitteiden lataamiseen sopivimman ulkoisen virtalähteen. Näitä vaatimuksia olisi voitava mukauttaa tulevaisuudessa, jotta voidaan ottaa huomioon mahdolliset muutokset ulkoisten virtalähteiden merkintävaatimuksiin.

Liitteessä I a esiteltäisiin tiettyihin radiolaiteluokkiin käytettävää latausta koskevat eritelmit ja tiedot. Liitteen I osa koskisi latauskykyä koskevia eritelmiä ja II osa puolestaan latauskykyyn liittyvistä eritelmistä annettavia tietoja.

Liitteen I osan mukaan matkapuhelinten, tablettien, digitaalikameroiden, kuulokkeiden, kuulokemikrofonien, kädessä pidettävien videopelikonsolien ja kannettavien kaiuttimien, jos niitä voidaan ladata langallisella latauksella, on oltava varustettu tietyn standardin mukaisella USB-

³ EUVL L 123, 12.5.2016, s. 1.

C-tyypin liittimellä, jonka on oltava koko ajan käytettävissä ja toimintakunnossa. Lisäksi mainittujen radiolaitteiden on oltava ladattavissa tietyn standardin mukaisilla kaapeleilla, jos niitä ladataan alle 60 watin latausteholla.

Lueteltujen laitteiden, jos niitä voidaan ladata langallisella latauksella yli 5 voltin jännitteellä tai yli 3 ampeerin virralla tai yli 15 watin teholla, on käytettävä tietyn standardin mukaista USB Power Delivery -ominaisuutta ja oltava sellaisia, että mahdolliset muut latausprotokollat mahdollistavat USB Power Delivery -ominaisuuden täyden toimivuuden.

Liitteen II osan mukaan tietyt tiedot ehdotetun 3 artiklan 4 kohdan ensimmäisen alakohdan soveltamisalaan kuuluvista radiolaitteista on esitettävä pakkaukseen painettuna tai, jos pakkausta ei ole, radiolaitteen mukana tulevassa merkinnässä edellyttäen, että merkintä on näkyvä. Tällaisia tietoja ovat esimerkiksi kuvaus radiolaitteiden kanssa käytettävän langallisen latauslaitteen tehovaatimuksista, kuvaus radiolaitteen latauskykyä koskevista eritelmistä ja merkintä tuetusta latausprotokollasta.

Tiedot on esitettävä kuluttajien ja muiden loppukäyttäjien helposti ymmärtämällä, kyseisen jäsenvaltion määräämällä kielellä, ja niiden on oltava selkeitä, ymmärrettäviä ja helppotajuisia.

3.5 Muut ehdotetut muutokset

Ehdotuksella muutettaisiin direktiivin 17 artiklaa, jossa säädetään vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyistä. Artiklan 2 kohtaan lisättäisiin viittaus direktiivin 3 artiklaan lisättävän uuden 4 kohdan uusiin olennaisiin vaatimuksiin. Valmistaja voisi näin ollen valita, että se noudattaa sisäistä tuotevalvontamenettelyä osoittaakseen, että uusia olennaisia vaatimuksia noudatetaan.

Lisäksi 40, 43 ja 44 artikloja muutettaisiin niin, että niiden sisältämät viittaukset mukautettaisiin ehdotettuihin uusiin säännöksiin.

4 Ehdotuksen oikeusperusta ja suhde suhteellisuus- ja toissijaisuusperiaatteisiin

Ehdotuksen oikeusperustana on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 114 artikla, jolla Euroopan parlamentille ja neuvostolle on annettu toimivalta toteuttaa tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen ja talous- ja sosiaalikomiteaa kuultuaan sisämarkkinoiden toteuttamista ja toimintaa koskevat toimenpiteet jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämiseksi. Ehdotuksen hyväksymisestä päätetään neuvostossa määränemistöllä. Sama oikeusperusta on ollut myös direktiivissä 2014/53/EU, jota ehdotettavalla uudella direktiivillä muutettaisiin. Ehdotuksen oikeusperustaa voidaan pitää oikeudenmukaisena.

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEU) 5 artiklan 3 kohdassa säädetyn toissijaisuusperiaatteen mukaisesti jaettuun toimivaltaan kuuluvia toimia on toteutettava EU:n tasolla vain, jos jäsenvaltiot eivät voi yksin saavuttaa suunniteltuja tavoitteita riittävällä tavalla, vaan ne voidaan ehdotetun toiminnan laajuuden ja vaikutusten vuoksi saavuttaa paremmin EU:n tasolla. Ehdotus

kuuluu jaetun toimivallan alaan, sillä Euroopan unioni ja jäsenvaltiot jakavat toimivallan sisämarkkinoilla, joiden moitteettoman toiminnan varmistaminen on yksi direktiivin 2014/53/EU tavoitteista.

Ehdotuksessa perustellaan unionin tasoisia toimia sillä, että radiolaitteiden ja lisälaitteiden, kuten latureiden, yhteentoimivuus yksinkertaistaa radiolaitteiden käyttöä ja vähentää tarpeetonta jätettä sekä kustannuksia. Yhdenmukaistamisen puuttuminen tällä alalla johtaisi huomattaviin eroihin jäsenvaltioiden laeissa, asetuksissa, hallinnollisissa määräyksissä tai käytännöissä, jotka koskevat matkapuhelinten ja vastaavien radiolaiteluokkien yhteentoimivuutta latauslaitteiden kanssa sekä erillismyyntiä. Näiden ongelmien ratkaisemiseksi toteutetut kansallisen tason toimet saattavat aiheuttaa esteitä tavaroiden vapaalle liikkuvuudelle. Lisäksi kansallisen tason toimet rajoittuvat kyseisen yhden tai useamman jäsenvaltion alueeseen. Kaupan yhä suuremman kansainvälistymisen myötä myös valtioiden rajat ylittävien tapausten määrä on jatkuvassa kasvussa. Komission mukaan EU-tason toimilla sovitut tavoitteet ja erityisesti tehostettu markkinavalvonta on mahdollista saavuttaa yksittäisten jäsenvaltioiden toimia tehokkaammin. Ilman EU:n toimia latausrajapintojen ja -protokollien markkinoiden pirstoutumisen odotetaan jatkuvan, eikä ympäristövaikutuksiin puututa.

SEU 5 artiklan 4 kohdan suhteellisuusperiaatteen mukaan unionin toiminnan sisältö ja muoto eivät saa ylittää sitä, mikä on tarpeen Euroopan unionin perussopimusten tavoitteiden saavuttamiseksi. Ehdotetuissa muutoksissa ei suhteellisuusperiaatteen mukaisesti ylitetä sitä, mikä on asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi tarpeen. Uusilla tai muutetuilla vaatimuksilla ei aiheuteta tarpeettomia rasitteita tai kustannuksia yrityksille – etenkin pienille ja keskisuurille yrityksille – eikä viranomaisille.

Ehdotuksen voidaan katsoa täyttävän toissijaisuusperiaatteen ja suhteellisuusperiaatteen vaatimukset.

5 Ehdotuksen vaikutukset

5.1 Vaikutukset lainsäädäntöön

Komisison ehdotuksella olisi vaikutuksia kansalliseen lainsäädäntöön. Jäsenvaltioiden olisi saatettava muutosdirektiivi osaksi kansallista lainsäädäntöään ja ilmoitettava siitä komissiolle. Kansallisen lainsäädännön osalta muutostarpeita tulisi ainakin sähköisen viestinnän palveluista annettuun lakiin (917/2014), jonka 30 luvun säännöksillä nykyinen direktiivi on pantu täytäntöön sekä valtioneuvoston asetukseen radiolaitteiden vaatimustenmukaisuudesta (600/2016). Muutoksia tai korvaavia säädöksiä edellytettäisiin erityisesti radiolaitteiden vaatimuksenmukaisuuden ja latauslaitteista annettavien tietojen osalta.

5.2 Taloudelliset vaikutukset

Ehdotuksella olisi taloudellisia vaikutuksia yritysten toimintaan. Omaa liitintä käyttävien matkapuhelinten valmistajien olisi varmistettava, että kaikkien uusien tuotteiden lataaminen USB-C-liitäntän kautta on mahdollista direktiivin muutosten täytäntöönpanopäivästä alkaen. Tämä aiheuttaisi yrityksille kertaluontoisia oikaisukustannuksia.

Muutokset vaikuttaisivat eniten sellaisiin virtalähteiden valmistajiin, jotka tällä hetkellä toimittavat virtalähteen myytäväksi laatikossa yhdessä matkapuhelimen kanssa. Tällaisille yrityksille aiheutuisi kertaluonteisia kustannuksia latauslaitteen myymisestä erikseen. Tällaisia kustannuksia aiheutuisi ainakin toimitusketjujen ja kuljetusten uudelleenorganisoinnista. Virtalähteiden valmistajien olisi muokattava liiketoimintamallejaan vastaavaan uutta sääntelyä.

Ei ole mahdollista antaa tarkkaa arviota mainittujen kertaluonteisten kustannusten suuruudesta tai luonteesta, sillä on vaikea arvioida, missä määrin valmistajat suunnittelevat tuotteidensa eriyttämistä ja missä määrin eriyttämiseen liittyvät kustannukset esimerkiksi pakettien suunnittelussa kuuluvat osaksi yrityksen tavanomaista liiketoimintaa. Kun otetaan huomioon matkapuhelinmallien suhteellisen lyhyt keskimääräinen käyttöikä ja uusien mallien jatkuva kehittäminen, voidaan kuitenkin olettaa, että mainittuihin muutoksiin liittyvät kustannukset kuuluvat lähtökohtaisesti osaksi alalla toimivien yritysten tavanomaista liiketoimintaa.

Vähittäiskauppiaat ja jakelijat hyötyisivät erillisten latureiden myynnin lisääntymisestä, sillä niistä saisi paremman tuoton kuin matkapuhelinten kanssa myytävistä latureista. Mitä tulee yrityksille aiheutuvaan hallinnolliseen taakkaan tai säännösten noudattamiseen liittyviin rasitteisiin, tälläkin hetkellä on käytössä tietty standardi ja valmistajat, joilla on yhteinen latausraja-pinta, testaavat sitä sisäisen laadunvalvonnan kannalta. Säännösten noudattamisesta aiheutuvat kustannukset ovat jo näin ollen osa näiden yritysten tavanomaista liiketoimintaa.

On arvioitu, että ehdotetut toimenpiteet johtavat tuotannonalan maailmanjaaluksen liikevaihdon supistumiseen 350 miljoonalla eurolla vuodessa, kun taas EU:n sisällä tuotannonalan odotetaan kasvavan vuosittain 22 miljoonalla eurolla.⁴ Vaikutukset vähittäiskauppioiden ja jakelijoiden toimintaan kasvattavat niiden liikevaihtoa arvioilta 457 miljoonalla eurolla vuodessa.

Pakollista eriyttämistä koskeva toimenpide voi vaikuttaa niihin valmistajiin, jotka investoivat omiin liittimiinsä ja mainostavat niiden mukaisia nopeita lataustekniikoita. Tällaiset valmistajat eivät voisi jatkossa myydä omia liittimiään laitteiden mukana. Voidaan kuitenkin arvioida, ettei kyseinen toimenpide vaikuta koko markkinoihin, vaan vain murto-osaan valmistajista. Lisäksi on syytä muistuttaa, ettei tällä vaihtoehdolla valtuuteta kaikkia valmistajia tarjoamaan vain eriytettyjä ratkaisuja, vaan valmistajat voivat halutessaan tarjota myös laitteiden mukana tulevia latauslaitteita. Tämä lieventää valmistajiin kohdistuvia vaikutuksia, sillä ne voivat edelleen jatkaa niputettujen ratkaisujen tarjoamista ja samalla antaa kuluttajille mahdollisuuden valita.

Edellä esitetyn perusteella innovointiin ja kilpailukykyyn ei myöskään odoteta kohdistuvan vaikutuksia. Yritykset voivat jatkossakin tarjota latureita matkapuhelinten mukana, jos sitä pidetään kilpailuetuna. Tämä on täysin sallittua niin kauan, kuin myös eriytetty ratkaisu löytyy EU:n markkinoilta. Talouden toimijoille olisi ehdotuksen mukaan annettava riittävästi aikaa tehdä tarvittavat mukautukset tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluviin radiolaitteisiin, jotka ne aikovat saattaa unionin markkinoille.

Ehdotuksella ei olisi merkittäviä vaikutuksia viranomaisten toimintaan.

⁴ Ks. taulukko 30 <https://data.europa.eu/doi/10.2873/788086>

5.3 Vaikutukset kuluttajiin

Ehdotetuilla muutoksilla olisi vaikutuksia kuluttajiin. Kuluttajat hyötyisivät merkittävästi siitä, ettei tulevaisuudessa tarvitsisi ostaa tietyn valmistajan laitteiden kanssa yhteensopivia omia laitekohtaisia liittimiä ja kaapeleita eri laitteille. Tällaiset latauslaitteet saattavat olla jopa 1,8 kertaa tiettyjä UBS-tyypin latureita kalliimpia. Lisäksi kuluttajatutkimuksen mukaan suurin syy uuden latauslaitteen ostamiselle on vanhan hajoaminen (36 prosenttia vastaajista). Tietyn valmistajan omia laitekohtaisia latauslaitteita ostavat kuluttajat ostivat viimeisten 24 kuukauden aikana keskimäärin 0,73 kaapelia per henki, kun taas kaikkien merkkien yhteenlaskettu keskiarvo oli 0,51 kaapelia.

Kuluttajien tarvitsisi jatkossa ostaa vähemmän erilaisia latauslaitteita ja samalla näiden laitteiden hintojen ennustetaan yhdenmukaistamisen seurauksena laskevan niin, että kuluttajat säästävät vuosittain keskimäärin 549 miljoonaa euroa.⁵ Tämä on seurausta erityisesti tiettyjen valmistajien omien tavallista kalliimpien liittinten poistumisesta markkinoilta sekä myytyjen virtalähteiden ja kaapeleiden määrän vähenemisestä. Muutosten seurauksena kaksi merkittävää kuluttajien käyttömukavuutta häiritsevää tekijää, yhteensopivan latauslaitteen puute ja sekaannukset eri laitteiden latauslaitteiden kesken poistuisivat kokonaan, kun yleislaturia olisi mahdollista käyttää kaikkien ehdotuksen soveltamisalaan kuuluvien laitteiden kanssa.

Kuluttajat hyötyisivät myös muutoksilla saavutettavista säästöistä ja latauslaitteista annettavista lisätiedoista. Kuluttajien käyttömukavuutta parantaisi siirtyminen hieman kalliimmista lisälaitteista ja laturista halvempiin laitteisiin. Latausprotokollan yhdenmukaistamisen johdosta kuluttajien tarvitsisi pitkällä aikavälillä ostaa huomattavasti vähemmän erillisiä latauslaitteita. Lisäksi kuluttajat saisivat jatkossa ostamistaan latauslaitteista ja niiden ominaisuuksista entistä selkeämmät tiedot. Muutokset edistäisivät pikalatauksen yhteentoimivuutta sekä mahdollisuutta ladata kaikki puhelimet samoilla kaapeleilla. Kuluttajille annetut tiedot vähentäisivät sekaannusta siitä, minkä laturin kanssa tietty radiolaite toimii. Parannetun tiedonsaannin ansiosta kuluttajat voisivat käyttää jo olemassa olevia latureitaan ainakin jossain määrin myös jatkossa. Ennustettu latauslaitteiden ostotarpeen vähentyminen mahdollistaisi kuluttajille 168 miljoonan euron vuosittaiset säästöt.⁶

Latureiden myymisen laitteista erillään ennustetaan kuitenkin vähentävän mainittuja hyötyjä jonkin verran. Laitteiden valmistajien voidaan ennustaa jatkossa tarjoavan kaikki laturit matkapuhelimesta erillisinä, sillä tämä vaihtoehto olisi muutosten seurauksena tarjottava kuluttajille joka tapauksessa. Valmistajat, jotka jo nykyään tarjoavat mahdollisuuden ostaa laturi puhelimesta erillisenä, ennustavat puhelinten hintojen laskevan virtalähteen hinnan verran. Erillisen laturin ostaessaan kuluttajat maksavat vähittäismyyntihinnan, joka on 2,2 kertaa tukkuhinta. Erillään myymisestä aiheutuvat lisäkustannukset vastaavat käytännössä sitä summaa, joka säästyy erillisten virtalähteiden ja kaapeleiden ostotarpeen vähentymisellä. Tämä ei siis tuo kuluttajille säästöjä.

⁵ Ks. taulukko 12 <https://data.europa.eu/doi/10.2873/788086>

⁶ Ks. taulukko 12 <https://data.europa.eu/doi/10.2873/788086>

5.4 Ympäristövaikutukset

Ehdotuksella olisi merkittäviä ympäristövaikutuksia, sillä se vähentäisi sähkö- ja elektroniikkalaiteromun määrää, mikä on tärkeää vihreään ja digitaaliseen talouteen siirtymisen kannalta. Nykyään kuluttajat käyttävät vuosittain 2,4 miljardia euroa erillisten laitureiden ostamiseen. Kuluttajien kokemuksen mukaan 38 prosenttia kokee yhteensopimattomat laturit hankaliksi. Vuodessa elektroniikkaromua hävitettävistä käyttämättömistä laitureista syntyy 11 000 tonnia.

Vaikka virtalähteen myyminen matkapuhelimista erillisenä tulee kasvattamaan erikseen ostettavien virtalähteiden ja laturien määrää, ovat matkapuhelinten mukana automaattisesti tarjottavien virtalähteiden poistamisesta (60 miljoonaa virtalähdettä vuosittain) saatavat hyödyt korkeammat, kuin erikseen myymisestä aiheutuvat haitat.

Latauslaitteisiin käytettävien materiaalien kokonaismäärän ennustetaan vähenevän 2606 tonnilla vuodessa. Merkittävimmät muutokset kohdistuisivat erilaisiin muoveihin, alumiiniin ja erityisesti virtalähteissä käytettäviin materiaaleihin. Elektroniikkajätteen ennustetaan vähenevän 980 tonnilla vuodessa. Tämän vaikutuksen on havaittu kohdistuvan yhtä lailla käsittelemättömän ja kierrätetyn sähköisen jätteen määrään. Ehdotuksen seurauksena kasvihuonekaasupäästöt vähenisivät merkittävästi, eli noin 184 hiilidioksidiekvivalenttonnia vuodessa.

6 Ehdotuksen suhde perustuslakiin sekä perus- ja ihmisoikeuksiin

Komission näkemyksen mukaan matkapuhelinten ja muiden vastaavien radiolaitteiden latausrajapintojen yhdenmukaistaminen sikäli, kun ne ladataan langallisesti siten, että ne voidaan ladata käyttäen yhteistä latausliitintä ja yhteistä latausprotokollaa ja näiden laitteiden myyminen laitureista erillisinä ovat linjassa EU:n perusoikeuskirjan ympäristönsuojelua koskevan 37 artiklan ja kuluttajansuojaa koskevan 38 artiklan kanssa.

Komission ehdotus toteuttaa osaltaan perustuslain (731/1999) 20 §:ssä tarkoitettua ympäristöperusoikeutta, jonka mukaan vastuu ympäristöstä kuuluu kaikille. Ehdotuksen tavoitteiden voidaan katsoa edistävän julkiselle vallalle osoitetun, perustuslain 20 §:n 2 momentissa säädetyn velvoitteen täyttymistä turvata jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön.

Valtioneuvosto katsoo, että ehdotus on sopusoinnussa perustuslaissa turvatun ympäristöperusoikeuden kanssa ja osaltaan tukee sen toteutumista. Sääntelyllä ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia suhteessa perustuslakiin tai perus- ja ihmisoikeuksiin.

7 Ahvenanmaan toimivalta

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 ja 27 §:ssä säädetään Ahvenanmaan maakunnan ja valtakunnan välisestä toimivallan jaosta. Itsehallintolain 18 §:n 12 ja 22 kohtien nojalla maakunnalla on katsottu olevan lainsäädäntövalta yleistä tuoteturvallisuutta koskevissa asioissa, minkä vuoksi kuluttajakäyttöisten latauslaitteiden osalta lainsäädäntövalta on Ahvenanmaan maakunnalla. Muilta osin ehdotus koskee asioita, jotka itsehallintolain 27 §:n mukaan ovat valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvia.

8 Ehdotuksen käsittely Euroopan unionin toimielimissä ja muiden jäsenvaltioiden kannat

Ehdotuksen käsittely on alkanut EU:ssa neuvoston työryhmätasolla 5.10.2021. Kokouksia on pidetty tämän jälkeen yksi. Käsittely on edelleen alkuvaiheessa. Monilla jäsenvaltioilla on yleisiä varauksia ehdotuksessa esitettyihin muutoksiin, mutta pääsääntöisesti ehdotukseen ja sen tavoitteisiin on suhtauduttu myönteisesti. Jäsenvaltioiden virallisista kannoista ei tässä vaiheessa ole tietoa.

Euroopan parlamentti ole vielä aloittanut ehdotuksen käsittelyä. Ehdotuksen vastuuvaliokunta ja esittelijä eivät ole vielä tiedossa.

9 Ehdotuksen kansallinen käsittely

Valtioneuvoston kirjelmä on valmisteltu liikenne- ja viestintäministeriössä.

Ehdotus on ollut viestintäjaoston (EU 19) ja kilpailukykyjaoston (EU 8) käsiteltävänä kirjallisessa menettelyssä 27.10 – 29.10.2021.

10 Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto kannattaa komission ehdotuksen tavoitteita ja suhtautuu ehdotukseen pääosin myönteisesti. Valtioneuvosto kannattaa nykyisen direktiivin muuttamista ja pitää niin ikään hyvänä markkinoiden pirstoutumisen estämistä, kuluttajien käyttömukavuuden parantamista sekä sähkö- ja elektroniikkalaiteromun määrän vähentämistä.

Valtioneuvosto tukee komission ehdotukseen sisältyviä olennaisten vaatimusten muutoksia niin, että ne kattavat myös latausrajoitukset ja -protokollat. Valtioneuvosto kannattaa yhdenmukaistamista syventämistä niin, että siihen yhdistetään myös radiolaitteiden ja niiden latureiden yhteismyyntiä ja loppukäyttäjille annettavia tietoja koskevat vaatimukset. Ehdotuksella luodaan entistä paremmat edellytykset sille, että EU:n markkinoilla olevat radiolaitteet täyttävät kaikki niitä koskevat vaatimukset. Valtioneuvosto tukee sisämarkkinoiden toimivuuden varmistamista ja niiden kaikkien mahdollisuuksien hyödyntämistä.

Valtioneuvosto tukee myös sitä, että ehdotuksessa on huomioitu langaton lataus ja siihen on sisällytetty mahdollisuus reagoida tulevaisuudessa uuden teknologian kehittymiseen ja uusiin innovaatioihin. Vaikka on ennen aikaista asettaa erityisvaatimuksia tällaisille ratkaisuille, komission on voitava ryhtyä toimiin niiden yhdenmukaistamiseksi tulevaisuudessa, jos havaitaan sisämarkkinoiden pirstoutumista.

Valtioneuvosto katsoo kuitenkin, että ehdotusta olisi jatkokäsittelyssä syytä tarkentaa joiltakin osin.

Valtioneuvosto suhtautuu ehdotuksen soveltamisalan rajauspyrkimykseen myönteisesti, mutta pitäisi parempana, että ehdotettuja rajoituksia vielä tarkasteltaisiin ja tarkennettaisiin. Sovelta-

misalaan kuuluvien laitteiden rajauksen tarkastelu olisi tärkeää sen varmistamiseksi, että jatkossa olisi selvää, mitä lainsäädäntöä ja vaatimuksia mihinkin radiolaitteisiin sovelletaan. Soveltamisalan rajaaminen on tärkeää myös tiettyjen laiteryhmiä sisällä. Käytännön soveltamisen kannalta on tärkeää tietää, koskeeko ehdotus esimerkiksi kaikkia kameroita vai vain digitaalisia kameroita.

Valtioneuvosto kannattaa uuden 3 a artiklan lisäämistä, mutta artiklaa tarkasteltaessa olisi hyvä pitää mielessä se, että latureista tarjottavat tiedot ovat riittäviä niin, että kuluttajat pystyvät tekemään informoidun ostopäätöksen. Jos laturi myydään radiolaitteesta erillisenä, on erityisen tärkeää varmistaa se, että laitteen kanssa yhteensopivasta laturista annetaan riittävän tarkat ja selkeät tiedot.

Radiolaitteista annettavia tietoja koskevat kielivaatimukset on ehdotuksessa esitetty epäjohdonmukaisesti. Liitteen 1 a uusi tietoja koskeva kielivaatimus poikkeaa direktiivin nykyisessä tekstissä esitetystä vaatimuksesta. Valtioneuvosto pitäisi selkeänä, että kielivaatimuksia koskevat kohdat selkeytettäisiin ja yhdenmukaistettaisiin.

Valtioneuvosto kannattaa tietyin varauksin myös ehdotuksessa esitettyä komissiolle annettavaa delegoitua valtaa ottaa käyttöön, muuttaa, lisätä tai poistaa radiolaiteluokkia tai latausrajoitustoihin ja -protokollisiin liittyviä teknisiä eritelmiä ehdotetun 3 artiklan 4 kohdan mukaisesti. Artiklassa kuvattua menettelyä ja sen tueksi tarvittaviin tietoihin ja analyyseihin liittyviä vaatimuksia olisi vielä hyvä tarkastella pitäen mielessä se, että esitetyn menettelyn avulla tavoitellaan todellista mahdollisuutta reagoida joustavasti teknologian kehitykseen ja uusiin latausmuotoihin.

Valtioneuvosto pitäisi hyvänä sitä, että ehdotuksen soveltamisalaan kuuluvien radiolaitteiden yhteisen latausliittimen valintaa tarkasteltaisiin vielä siltä kannalta, voivatko jotkin jo olemassa olevat kilpailevat lataustekniikat tarjota USB-C-tyypin liittintä parempaa käyttökokemusta ja materiaalitehokkuutta. Lisäksi valtioneuvosto kannattaisi latausjärjestelmien käyttöään ja liittimien jälkimarkkinoiden tarkempaa arviointia.